Akademik Kariyer Yol Haritası | Başlangıç | Herkes

Profesör Emeritus Nedir? Türkiye'de Emekli Unvanı ve Fahri Unvanlar

Profesör emeritus ve emerita unvanının anlamı, kime ve nasıl verildiği, Türkiye'de 2547 sayılı Kanun'daki karşılığı (unvanların korunması ve senatonun fahri unvan yetkisi), emekli ve sözleşmeli öğretim üyesinden farkı, fahri doktora ve öteki onursal unvanlar.

Zafer Hoca · Yayın: 08.11.2026 · 7 dk okuma

Kısaca: Profesör emeritus, emekli olan bir öğretim üyesine kurumuna yaptığı katkı için verilen onursal bir unvandır; kadro, maaş ya da yeni bir akademik derece değildir. Kadın öğretim üyeleri için "emerita" biçimi kullanılır. Türkiye'de 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda "emeritus" diye bir unvan yoktur. Kanun, emekli olan öğretim üyelerinin akademik unvanlarını taşıyabileceğini söyler ve sınava bağlı olmayan fahri akademik unvanları verme yetkisini üniversite senatosuna tanır.

Profesör emeritus ne demek?

"Emeritus" Latince kökenli bir sözcüktür ve "hizmetini tamamlamış, hak ederek ayrılmış" anlamına gelir. Akademide, emekli olan bir öğretim üyesinin unvanını onurlandırılmış biçimde taşımaya devam ettiğini gösterir: "Professor Emeritus of Physics" ya da "Emeritus Professor" gibi.

Bu unvan bir terfi değildir. Kişi yeni bir kadroya atanmaz, emekli olduğu kurumdan maaş almaya devam etmez ve unvan yeni bir yetki doğurmaz. Unvan, kişinin kurumla bağının emeklilikten sonra da sürdüğünü ve katkısının tanındığını gösteren bir onurdur.

Akademisyenlerin emeklilik yaşı, yaş haddinden sonra sözleşmeli çalışma ve emekli aylığı gibi konular akademisyen emeklilik hakları maddesinde anlatılıyor. Bu madde ise emeklilikle gelen unvanlara odaklanır: emeritusun ne olduğu, Türkiye'deki hukuki karşılığı ve fahri doktora gibi öteki onursal unvanlardan farkı.

Emeritus, emerita ve emeriti: Yazımı nasıl?

Sözcük Latince olduğu için cinsiyete ve sayıya göre çekimlenir. İngilizce metinlerde bu biçimlere sıkça rastlarsınız.

Biçim	Kullanım	Örnek
emeritus	Tekil, erkek (genel kullanımda cinsiyetten bağımsız da kullanılır)	Professor Emeritus
emerita	Tekil, kadın	Professor Emerita
emeriti	Çoğul	Professors Emeriti
emeritae	Çoğul, yalnız kadınlar	Professors Emeritae

İngilizcede unvan genellikle iki sırayla yazılır: "Professor Emeritus" ya da "Emeritus Professor". Hangi sıranın kullanılacağı kurumun tercihine bağlıdır. Türkçe metinlerde "emeritus profesör" ya da "profesör emeritus" biçimleri görülür; tek bir standart yoktur.

Emeritus unvanı kime ve nasıl verilir?

Emeritus unvanını veren, kişinin emekli olduğu kurumdur. Pek çok yükseköğretim sisteminde bu unvan emeklilikle kendiliğinden gelmez; kurumun belirlediği bir kurul ya da yönetim organı karar verir. Kurumların aradığı ölçütler kendi düzenlemelerine göre değişir; uzun ve seçkin bir hizmet, öğretim ve araştırmada katkı ve kuruma bağlılık sık rastlanan ölçütlerdir.

Unvanla birlikte gelen olanaklar da kurumdan kuruma değişir. Kütüphane ve kurumsal e-posta erişiminin sürmesi, unvanın kurum adıyla birlikte kullanılabilmesi, bazen bir çalışma alanı ya da araştırmalara katılma imkânı bunlara örnektir. Bu olanaklar bir hak değil, kurumun tanıdığı ayrıcalıklardır.

Bir CV'de ya da yayında "emeritus" ifadesini görmek, kişinin o kurumda çalıştığı anlamına gelmez. Kadro, görev ya da imza yetkisi sorulacaksa kurumun güncel akademik personel listesine bakın.

Türkiye'de emeritus unvanı var mı?

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun tanımlar maddesi öğretim üyelerini profesör, doçent ve doktor öğretim üyesi olarak sayar. Kanun metninde "emeritus" sözcüğü geçmez; yani Türkiye'de emeritus, kanunla tanımlanmış bir akademik unvan ya da kadro değildir.

Kanunda bu konuyla doğrudan ilgili iki hüküm vardır:

1. **Unvanların korunması (md. 29):** Öğretim üyeleri, kanunda yazılı hükümler dışında kazandıkları akademik unvanlardan yoksun bırakılamaz. Emekli olarak, çekilerek ya da başka bir işe geçerek öğretim görevinden ayrılanlar akademik unvanlarını taşıyabilir. Ancak profesörlük, doçentlik ya da doktor öğretim üyesi unvanını kazananlar, her unvan döneminde yükseköğretim kurumlarında fiilen iki yıl görev yapmadılarsa, yükseköğretim kurumları dışındaki çalışmalarında bu unvanı kullanamaz.
2. **Senatonun fahri unvan yetkisi (md. 14):** Kanun, senatonun görevleri arasında "bir sınava bağlı olmayan fahri akademik unvanlar vermek ve fakülte kurullarının bu konudaki önerilerini karara bağlamak" yetkisini sayar.

Bu iki hüküm birlikte okunduğunda tablo şöyledir: Emekli bir profesör, unvanını kanun gereği taşımaya devam eder; bunun için ayrıca "emeritus" kararı gerekmez. Bir üniversite emekli öğretim üyelerine ayrıca onursal bir unvan vermek isterse, kanunda buna en yakın dayanak senatonun fahri unvan yetkisidir. Bazı Türk üniversitelerinde emekli öğretim üyeleri için "emeritus" ifadesine rastlanabilir; ancak bunun ölçütü ve sonucu, ilgili üniversitenin kendi kararlarına bağlıdır.

Fiilen iki yıl şartı ne anlama gelir? Varsayımsal iki örnek

Kanundaki şart, unvanı aldıktan kısa süre sonra akademiden ayrılanlar için önemlidir. Aşağıdaki örnekler varsayımsaldır ve yalnız kanun metninin mantığını göstermek içindir:

- **Uzun süre görev yapıp emekli olan profesör:** Profesörlük döneminde yıllarca üniversitede çalışmış biri emekli olduğunda, kanun metnine göre profesör unvanını hem akademide hem de akademi dışındaki çalışmalarında taşıyabilir.
- **Unvanı aldıktan kısa süre sonra ayrılan doçent:** Doçentlik döneminde yükseköğretim kurumunda fiilen iki yıl görev yapmadan özel sektöre geçen biri, kanun metnine göre üniversite dışındaki çalışmalarında doçent unvanını kullanamaz.

Kendi durumunuzda unvan döneminin nasıl hesaplanacağı konusunda tereddüt varsa, son görev

yaptığınız üniversitenin personel birimine yazılı olarak sormanız en sağlıklı yoldur.

Senatonun görev ve yetkileri, fahri unvan kararlarının nasıl alındığı ve kurulların işleyişi için üniversite senatosu ve yönetim kurulu maddesine bakabilirsiniz.

Emekli profesör ile emeritus profesör arasındaki fark nedir?

İki ifade sık karıştırılır. Aşağıdaki tablo farkı özetler; Türkiye'deki duruma ilişkin satırlar 2547 sayılı Kanun'a dayanır.

Durum	Ne anlama gelir?	Türkiye'deki dayanağı
Emekli profesör	Emekli olmuş, unvanını taşıyan öğretim üyesi	Kanun, emeklilikle ayrılanların akademik unvanlarını taşıyabileceğini söyler (md. 29)
Emeritus profesör	Emekli olmuş ve kurumunca ayrıca onurlandırılmış öğretim üyesi	Kanunda tanımlı değildir; üniversitenin kendi kararına bağlıdır
Yaş haddinden sonra sözleşmeli öğretim üyesi	67 yaşını doldurduktan sonra sözleşmeyle görevine devam eden öğretim üyesi	Yükseköğretim Kurulunun kararıyla, 75 yaşını geçmemek üzere sözleşmeli çalıştırma (md. 30)

Üçüncü satır, emeritus ile en çok karıştırılan durumdur. Sözleşmeli öğretim üyesi emekli olmuş bir onur unvanı sahibi değil, çalışmaya devam eden bir öğretim elemanıdır; ücret alır ve öğretim üyelerinin yasak, ödev ve sorumluluklarına tabidir. Şartları ve süreci emeklilik hakları maddesinde ayrıntılı anlatılıyor.

Fahri doktora ve öteki fahri unvanlar

Emeritus, emekli öğretim üyeleri için kullanılan bir onurdur. Akademide bunun dışında da fahri ya da onursal unvanlar vardır ve bunlar çoğu zaman akademi dışından kişilere verilir.

Fahri doktora nedir?

Fahri doktora (Latince honoris causa, kısaca h.c.), bir üniversitenin bilime, sanata, topluma ya da kuruma katkıda bulunmuş bir kişiye verdiği onur unvanıdır. Doktora programı tamamlanarak alınmaz; tez, sınav ya da kredi şartı yoktur. Bu yüzden fahri doktora bir akademik derece değildir ve doktora diploması gerektiren başvurularda (kadro, doçentlik, lisansüstü danışmanlık) doktora yerine geçmez.

Fahri doktora sahibinin adının önünde "Dr." unvanını kullanması yanıltıcı olabilir. Uluslararası kullanımda bu ayrım çoğu zaman "Dr. h.c." biçimiyle gösterilir. Kazanılmış doktora unvanının ne zaman kullanılacağı için doktora diploması ve Dr. unvanı maddesine bakabilirsiniz.

Onursal, misafir ve yardımcı unvanlar

- **Onursal profesör (honorary professor):** Bazı ülkelerde kurumun kadrosunda olmayan, alanında seçkin kişilere verilen bir unvandır. Kişi o kurumda kadrolu öğretim üyesi olmaz.
- **Misafir öğretim üyesi (visiting professor):** Bir onur unvanı değil, belirli bir süre için yapılan görevlendirmedir. Kişi kendi kurumundaki unvanını taşır.
- **Adjunct (yardımcı) öğretim üyesi:** Özellikle ABD'de yarı zamanlı ya da ders bazında çalışan öğretim elemanları için kullanılır; Türkiye'deki doçent ya da profesör unvanlarının karşılığı değildir.

Türkiye'deki unvan basamaklarının nasıl ilerlediğini akademik kariyer basamakları, profesörlüğe nasıl yükselindiğini de profesörlük başvuru süreci maddesinde bulabilirsiniz.

Emeritus bir hocaya nasıl hitap edilir, unvan nasıl yazılır?

Hitapta emekli ya da emeritus olmak bir şeyi değiştirmez: Profesör unvanı korunduğu için "Prof. Dr. ..." ya da "Sayın Hocam" hitabı uygundur. İngilizce bir e-postada "Professor ..." ya da "Dear Professor ..." yeterlidir; "emeritus" ifadesini hitapta kullanmak gerekmez.

Kaynakça, kongre programı ya da kurum sayfasında unvanı yazarken şu sırayı izlemek okuru yanıltmaz:

1. Kişinin kendi kullandığı biçimi esas alın (kurum sayfası, ORCID ya da son yayınlarındaki imza).
2. Kurum bir emeritus unvanı vermişse unvanı kurum adıyla birlikte yazın: "Professor Emeritus, ... University".
3. Böyle bir unvan yoksa "emekli öğretim üyesi" ifadesini kullanın; "emeritus" ifadesini kendiniz eklemeyin.
4. Kişi başka bir kurumda sözleşmeli ya da görevlendirmeyle çalışıyorsa güncel kurumunu ayrıca belirtin.

Akademisyenlere yazışma kuralları için akademik e-posta nasıl yazılır maddesi yardımcı olur.

Sık karıştırılan noktalar

- **"Emeritus her emekli profesörün unvanıdır":** Hayır. Emeritus, emeklilikle kendiliğinden gelmeyen ve kurumun ayrıca verdiği bir onurdur. Türkiye'de emekli öğretim üyeleri unvanlarını kanun gereği taşır, ama bu bir emeritus unvanı değildir.
- **"Emeritus bir kadro unvanıdır":** Hayır. Emeritus unvanı kadro, maaş ya da yönetim yetkisi doğurmaz.
- **"Fahri doktora, doktora derecesi yerine geçer":** Hayır. Fahri doktora bir onur unvanıdır; akademik derece değildir.
- **"Emekli olunca unvan kullanılamaz":** Hayır. Kanun, emeklilikle ayrılanların akademik unvanlarını taşıyabileceğini açıkça söyler; yalnız fiilî görev süresine ilişkin şartı akılda tutmak gerekir.
- **"Yardımcı doçentlik emeritusla ilgilidir":** Hayır. Yardımcı doçentlik, 2018'de yerini doktor öğretim üyeliğine bırakan bir kadro unvanıdır; ayrıntılar yardımcı doçentlik neden kaldırıldı maddesinde.

Kaynaklar ve resmî bağlantılar

- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, konsolide metin (Lexpera) — md. 3, 14, 29 ve 30
- Mevzuat Bilgi Sistemi (kanunun resmî metni): https://www.mevzuat.gov.tr
- Yükseköğretim Kurulu: https://www.yok.gov.tr

Etiketler: #Kadro #Profesörlük

YDS/YÖKDİL barajı akademik kariyerinizi engellemesin. Zafer Hoca kursları: zaferhoca.com.tr/magaza